

શ્રી પરમાત્મને નમઃ

વંરની વસુલાત.

નાટકનાં ગાયનો.

લેખક:-

કવિ મણિશંકર ત્રીભોવન પાગલ.

ભાવનગર.

૩૩૩૫૫૫૫૫

શ્રી વાંકાનેર આર્ય હિતવર્ધક નાટક કંપની મારે

છંપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

રાવળ ત્રંબકલાલ દેવશંકર.

શ્રી વાંકાનેર આ. હિ. વ. ના. કં. ના માલેક.

વડોદરા.

આવૃત્તિ ૨ જી.

પ્રત ૨૦૦૦

સંવત ૧૯૭૩.

સન ૧૯૧૭.

કીંમત રૂ. ૦-૨-૦.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી ગ્રંથીરાઈટ-સંગ્રહ
૬૬૭૩

સને ૧૮૬૭ ના રૂપ મા આકેટ મુજબ રજીસ્ટર કરાવી છે, અને
તેના પ્રસિદ્ધકર્તાએ સર્વ હક પોતાને સ્વાધીન રાખ્યા છે.
માટે પ્રસિદ્ધકર્તાની રજા સિવાય કોઈએ છાપવું છપાવવું
વેચવું વેચાવવું કે ભજવવું ભજવાવવું નહિ.

અમદાવાદ શહાપુર વનમાળીવાંકાની પોળમાં હરિભાઈ
દલપતરામે પોતાના “અન્યોદય” ગ્રંથમાં છાપ્યા.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૌપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૬૫૦૩

દર્શક

પુસ્તકનું નામ વેરના વસુલાત ના ૨૩નાં
ગાયનો

વિષય ટ - ૧૨ - ૬

પાગલના બે બોલ.

જણાવવા ખુશાલી ઉપજે છે કે વડોદરાની કદરદાન પ્રજાએ મારા કળિયુગની સતી નામક સેખને સંપૂર્ણ ન્યાય આપી મને તથા મારા કદરદાન નાટ્યકળા રત્નગાતા શૈલ ત્રંબકલાલ દેવશંકરને આભારી બનાવ્યા છે.

અંધુઓ ! “મનુષ્ય યત્ન ઇશ્વર કૃપા” મહાન વાક્ય અનુસાર દુનિયામાં કરેલા પ્રયાસની અંતીમ ગતી થાય છે.

અત્રે ઓળખ આપવાની આવશ્યકતા છે કે, રા. રા. ત્રંબકલાલ દેવશંકર રાયળ કે જેમની શ્રી વાંકાનેર આયોજિત વર્ધક નાટક મંડળીએ નીતિથી ભરપૂર, ભક્તિરસથી રેલછેલ, પિતા પુત્ર તથા ભાઈ બહેનને સાથે બેસી નીરખવા લાયક “નરસિંહ મહેતો, મીરાંબાઈ, ધ્રુવકુમાર” ઇત્યાદી ભક્તિરસના અત્યુત્તમ પ્રયોગો પ્રેક્ષક સમક્ષ રજુ કરી જનસમાજની મહાન સેવા કરી છે તેમાં બે મત જેવું છેજ નહિ.

તો તેવા સુપાત્ર નાટ્યકળા રત્નના આ વેરની વસુલાત પ્રયોગને યોગ્ય ઈન્સાફ આપી તેઓશ્રીનો શ્રમ સફળ કરશે એવી મારી જનમંડળ પ્રત્યે પ્રાર્થના છે, અસ્તુ.

લી. તમારો

“ પાગલ. ”

વેરની વસુલાત નાટકનો સંક્ષિપ્ત સૌર.

અંક ૧ લો.

મંગળાચરણ.

પ્ર. ૧ લો—મહેશીલહોલ (પાર્થી)—(માધવપુરના ધનાઢ્ય શેઠ માધવ-
ચંદ્ર જે પોતાના એકના એક પુત્ર સુમતીચંદ્ર માટે ગંજવર
વારસો મૂકી ગયેલ છે તથા સુમતીચંદ્ર નાની વયનો હોવાથી
પોતાની મીલકત પર ત્રસ્ટી મૂકી ગયેલ છે તે સમય છોડી
આપણો પ્રયોગ સુમતીચંદ્ર ઉમ્મરમાં આવેલ હોવાથી તેને
મીલકતનો પાવર મળવાના આનંદમાં થનાર પાર્થીનીજ
શરૂ કરેલ છે.)

સુમતીચંદ્રના હવાઈ ઉદ્ધત વિચાર, સેક્રેટરી રામદાસને
સુધારાનો ઓર્ડર, હાજી હા કરનાર નોકરની ખુશામત,
ઉડાઉ પેટ ભરા નીચ મિત્રોનું આગમન, શરાબ ખાજીને
આખરે કંચનીઓનો નાચ.

પ્ર. ૨ જે—રામદાસનું ઘર. રામદાસના નાના ભાઈ ચેતનની ભાઈને
લાગેલ સુધારાના ચેપી રોગ માટેની ચિન્તા, રામદાસનું
આવવું, બન્ને ભાઈઓની સુધારા માટે રકઝક, રામદાસ કે
જેણે સુધારાનું પુંછડું મળજીત પકડ્યું છે તેના બેવકુફ વિચાર.

“ ટાઇમસર તૈયાર થઇને ટાઇમસર ફરવું;
ટાઇમસર જીવ્યા પછી ખસ ટાઇમસર મરવું. ”

બાદ રામદાસની પત્નિ ચંપાનું આગમન, રામદાસ તેને ઈંગ્લીશ લેડી પોશાક પહેરવા કહે છે, ચંપા તેમ કરવા ના કહે છે પણ તે તેમ કરવા કબુલ થાય છે.

પ્ર. ૩ જો-શશીકળાનું ખાનડી ભુવન—સખી સાથે સતિ ધર્મ પર ચર્ચા કરતી સાખી શશીકળા પ્રથમજ દેખાવ દેછે, સતિ ધર્મ પર ચર્ચા બાદ સુમતીચંદ્રના સેક્રેટરીએ આવી કામળ આપવા, પ્રીતમની પત્રીકાથી શશીકળાનો હર્ષ, બાદ સુમતીચંદ્રનું આવવું, નિર્દોષ શૃંગાર.

પ્ર. ૪ થો-જુગારખાનું—જુગાર કે જોણે હબ્બરો લક્ષાધિપતિની ખાના-ખરાખી કરી છે તેનું પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ અહિં દેખાય છે. સુમતીચંદ્રનું પોતાના સેક્રેટરી રામદાસ સાથે આવવું, મતલબી રામદાસ પોતાના અન્નદાતાને અનીતિને રસ્તે દોરવા પ્રયત્ન કરે છે, રામદાસની ખરાખ સંગત છતાં સંસ્કારી સુમતીચંદ્ર જેનામાં તેના પિતાનો સદ્ગુણ સ્વભાવિક અંશે ઉતરી આવેલ છે તે જુગાર રમવા આનાકાની કરેછે, મદીરાનો એકજ ગ્લાસ સર્વ સદ્ગુણનો નાશ કરે છે, જુગાર ! સુમતીચંદ્રની હાર ! હાર્યા જુગારીના હાલ.

“ વહે છે સમય તેમાં રમત ઘેરો રંગ લેતી જાય છે;
હાર્યા જુગારી ખુબ ખેલે દખતો એ ન્યાય છે. ”

સુમતીચંદ્ર સ્થાવર ને જન્મ બધી મીલકત હારે છે,
 “ એક વખતનો ધનવાન અત્યારે કાઠી વગરનો કંગાલ ”
 ઉધાર રમવા માગણી, જુગારીઓનો ઇનકાર, હાર્યાની
 હાયમાં ઝનુન પર ચડેલો સુમતીચંદ્ર છરી લઇને હુમલો
 કરે છે, એક જુગારી જખ્મી થઈ જમીન પર પડે છે,
 બુમાબુમ, નાસાનાસ, પોલિસનું આવવું, દોડવામાં કાયર
 રામદાસ પોલિસના હાથમાં સપડાય છે, “ લે લાલો ને
 બરે હરદાસ ” એ કહેવત સત્ય થાય છે. ટૂંકેલો.

પ્ર. ૫ મો—સુમતીચંદ્રનું ખાનગી દિવાનખાતું—હાર્યાની હાયમાં દિવાનો
 થયેલો સુમતીચંદ્ર, બેક્ષમ સ્થિતિમાં ઘેર આવે છે, ઑર્ડી-
 સરનું વૉરંટ, સુમતીચંદ્રનો ઇનકાર, દર્દી (જખ્મી) ની
 જુગારીની ગેરહાજરીએ સુમતીચંદ્ર નાસી જવાનો સમય
 મેળવી શકે છે, શશીકળાની છેલ્લી મુલાકાત આદરદેશ
 જવા ઠરાવ.

પ્ર. ૬ દ્વો—શશીકળાનું મકાન—સુમતીચંદ્ર મળવા આવે છે, પવિત્ર
 પ્રેમદાને તેના પર આવેલી આફતની લાગણી, ઑર્ડીસર પગલે
 પગલે આવી ચડે છે, શશીકળા સુમતીચંદ્રને સંતાડે છે,
 ઑર્ડીસર પોતાની પુત્રી પાસે કેદી માગે છે, પિતા પુત્રીની
 રકબક, ઑર્ડીસરે ગુસ્સામાં સિપાહીઓને તેડવા જવું, આદર
 શશીકળા સુમતીચંદ્રને બહાર કાઢી પરદેશ જવાની સલાહ આપે
 છે, ત્યાં ઑર્ડીસર આવે છે, સુમતીચંદ્ર નાસે છે. ટૂંકેલો.

પ્ર. ૭ મો—રામદાસનું ઘર—સુધારો શીખી પાવરથી બનેલી ચંપા સુધારાની પુર બહારમાં નીકળે છે, જખ્ખી થયેલ જુગારીની જુખાનીથી નિર્દોષ ઠરેલ રામદાસ આવે છે, બંને ભાઈ-ઓનો અફસોસ, જેલ જાત્રાનું વર્ણન, અપટુડેટ ફેશનનો પ્રભાવ, રામદાસની માથાકુટ, સુધારાને સલામ ને બહાર ગામ જવા તૈયારી.

પ્ર. ૮ મો—બંદર સ્ટીમરનો ધક્કો—સુમતીચંદ્ર સ્ટીમરમાં બેસવા આવે છે, શશીકળા તથા સુમતીચંદ્રનો છુટાં પડતી વખતનો કર્ણુરસ ભરપૂર હૃદય ભેદક ચિતાર, ખ્યારનો પ્રભાવ, બાદ સ્ટીમરમાં બેસાડી શશીકળાનું જવું, માતૃભૂમિને પ્રણામ, સ્ટીમરનું ઉપડવું, વૉરંટનું આવવું, ઑશીસર સ્ટીમર રોકે છે, સુમતીચંદ્રની ગભરામણ, તુતક ઉપરથી ભુસકો મારી તેનું દરિયામાં પડવું. સીન ટ્રાન્સફર.
રજનીકાન્ત નામે જગીન્દાર તથા તેની સ્ત્રી જ્ઞંઘીબોટમાં ફરવા નીકળ્યાં છે તે સુમતીચંદ્રને શાર્ક માછલીના મ્હોમાં સપડાયેલો જુએ છે, રજનીકાન્તે માછલીને મારી સુમતી-ચંદ્રને બચાવેલો.

ટૂંકો.

પહેલો અંક સમાપ્ત.

અંક ૨ જો.

પ્ર. ૧ જો—અગીયો—અગીરદાર રજનીકાન્તની સ્ત્રી વિદ્યાસવતી સખીયો સાથે વિનોદ કરતી નજરે પડે છે, રૂપનું ગુમાન, રજની-કાન્ત તથા સુમતીચંદ્રની વાતચીત, સુમતીચંદ્ર પોતે શું ગુન્હો કર્યો છે તે દયાવે છે, વિદ્યાસવતી સુમતીચંદ્રને જોતાં પહેલીજ નજરે મોહી જાય છે, બાદ એકાન્તમાં જવું, ઑશીસરનું આવવું, રજનીકાન્ત ઑશીસરને વગ લગાડી સુમતીચંદ્રને બચાવે છે.

પ્ર. ૨ જો—(હોટલ) (મુસાફરખાનું)—પોતાના શેઠ સુમતીચંદ્ર વંજે માપી ગયાથી રખડી પડેલા રામદાસ કોઇ મોટા શહેરમાં નોકરી કરવા નીકળ્યા છે તે આ બોર્ડિંગ હોટલમાં ઉતરે છે. નાટક કંપનીમાં નોકરી કરવા વિચાર, પાઠ ગોખવો, હોટલવાળો છુપાઇને સાંભળે છે. પાઠની કત્તમને સાચી માની રામદાસને સાચો નવાખ સમજે છે તથા ઠાકોર સાહેબને બોલાવી લાવવા જાય છે. ઠાકોરસાહેબનું રસાલા સાથે ચડી સવારીયે આવવું, રામદાસ જોને આપણે જખરજસ્તીના નવાખ તરીકે હવેથી જોશું ને ઓળખશું તેમને જખરજસ્તીથી નવાખ ઠાકોર બેસાડવા, પાઠ ગોખતાં થયેલ ગંભીર ગોટાળો, કાંચડજી ઠાકોર તેને મહેલમાં ધસડી જાય છે.

પ્ર. ૩ જો-વિલાસવતીનો ખાનગી હોલ—સુમતીચંદ્ર પર આશક થયેલ વિલાસવતીનું એકાન્ત ભુવન, સુમતીચંદ્રનું આવવું, રૂપ ને મિત્રતાની લડત આખરે રૂપની જીત, સુમતીચંદ્ર પોતાના મિત્રની પત્નીના અપવિત્ર પ્યારમાં સપડાય છે, કેમ ન સપડાય રૂપ એવી ચીજ છે કે મહા મુનિશ્વર પણ લોભાય છે.

કુરંગ માતંગ પતંગ મૃંગ મીનૈ વા રસે હતાશ્ચ પંચઃ ।

एकः प्रमोदेन रतः समूहे सहन्यते पंच भिरेव पंचः ॥

ભર્તૃહરી શતક.

પ્ર. ૪ થો-રસ્તો—સ્વામીના કાગળ મળેલ હોવાથી શશીકલા સુમતીચંદ્રને મળવા આવે છે, નોકર સાથે ખખર કહાવે છે. સુમતીચંદ્ર કે જેનું દીલ હવે વીલાસવતીમાં છે તે મળવા ના પાડે છે, શશીકલાની આજીજી, છેવટે રૂપ મુલાકાત સુમતીચંદ્રની વાલાઈ, સાધ્વીપર સીતમ છેવટે સુમતીચંદ્ર સાફ નફ્ટાઈનો પરીચય કરાવે છે બાદ વીલાસવતીનો પત્ર આવે છે જેમાં તે સુમતીચંદ્રને મદન બાગમાં મળવા તેડાવે છે, ઉશ્કેરાયલી શશીકલા સદરહુ પત્ર ઝુંટવી લે છે ને ગુસ્સામાં વેરની વસુનાત કરવા જાય છે.

પ્ર. ૫ મો-રજનીકાન્તનો ખાનગી હોલ—નારીજાતીની તારીફ કરતો રજનીકાન્ત પોતાની સ્ત્રીનાં વખાણ કરતો નજરે પડે છે, શશીકલાનું આવવું, રજનીકાન્તને ચીક્રી બતાવી સુમતીચંદ્ર ને વિલાસવતીનો ગુપ્ત સંબંધ સાબીત કરી બતાવે છે ને

પોતાના વેરની વસુલાત કરી ચાલી જાય છે. સુમતીચંદ્ર તથા વિલાસવતી પર રજનીકાન્તનો પૂરો ગુસ્સો, વેરની વસુલાત કરવા પ્રતિજ્ઞા.

“ સજ્જ આપીશ એવી કે જીગર માઈ ન એ માપે;
સજ્જ આપીશ એવી કે હવાનાં જંતુઓ કાંહે. ”

પ્ર. ૬ દો—રાજમહેલ—કુંવરી કમળા ચેતનને શાહજહાં સમજી પોતાના આપની સંમતીથી તેને સપડાવે છે બાદ રાજ કાંચડજીને આપણા જુના મિત્ર રામદાસ નવા લીલાસમાં એટલે જખરદસ્તી નવાખ પધારે છે, અક્કલ સાથે વેરવાળો ધનસાક બાદ ચંપા જે હવે નવાખ સાહેબની મા તરીકે ઓળખાય છે તેને હાથે કમળાકુમારીનો હસ્ત મેળાય.

પ્ર. ૭ મો—રસ્તો—કમનસીય દુનિયાથી કંટાળેલો અને સ્ત્રીની બેવફાઈથી ખરબાદ બનેલો રજનીકાન્ત કે જેની સ્ત્રીયે તેને ટાંકણીલર ઝેર આપ્યું છે. (પ્રીય પ્રેક્ષક ટાંકણીલર ઝેર વાંચી તને આશ્ચર્ય લાગ્યું હશે; પણ તે બની શકે છે, એક જાતનું ધીમું ઝેર થાય છે જે દવા સાથે રોજ એક ટાંકણી બોળી આપ્યું હોય તો તે દવા પીનાર દોઢ બે માસમાં મરી જાય છે અને ડાકટરની તપાસમાં ઝેર આપ્યું એમ ઠરતું નથી) તે ઓપીસર સાથે નીકળે છે. પોતાનો આખર ધરાદો સમજાવી વીલ બનાવેલ છે, તેની સમજણ આપે છે તથા પોતે વેરની વસુલાત કરવા જાય છે. વિલાસવતી તથા સુમતી-ચંદ્રના ઉદ્દગાર રજનીકાન્ત ક્યારે મરશે તે નીશ્ચય કરવો.

પ્ર. ૮ મો-રજનીકાન્તનો (દર્દી) . પક્ષગ-અકસોસ મરવા આડા
 આજે બે દીવસજ છે તે પોતે પોતાના મીત્ર તથા પત્નીને
 બોલાવી પોતે કટાક્ષમાં તારીફ કરે છે બાદ વીલમાં બંનેને
 વારસ હરાવ્યાનો ખુલાસો કરી દવા માગે છે, દવા ઉપર
 ચોકસ નજર રાખવા સખબે ટાંકણી બોળવાનો વખત
 વીલાસવતીને મળતો નથી તેથી ઝેર નાખ્યા વગરની દવા
 આપે છે, રજનીકાન્ત ઝેર આપવાની વાત જાણવા છતાં
 પણ અબળણે બની ઝેર પીધે ગયો છે તે ઝેર મ્હોળે
 ચડીને માગે છે, પોગળ ધુટયાથી સુમતીચંદ્ર રજનીકાન્તને
 મારવા ધસે છે, રજનીકાન્ત ઓશીકે રાખેલી પીસ્તોલ તાકે
 છે, સુમતીચંદ્ર ધુળે છે, રજનીકાન્ત વીલાસવતીને પુછે છે
 કે બોલ કાણુ મરદ ? જાણવા છતાં ઝેર પીનાર કે પીસ્તોલ
 સામે ધુળતાર ? વીલાસવતીને સુમતીચંદ્રપર તીરસ્કાર છુટે
 છે, રજનીકાન્ત બંનેનાં હૃદય તોડી બંનેના પ્રેમમાં આગ
 લગાડી ઓફીસર ૩૫૩ આપઘાત કરે છે, (પોતાનેજ નડે
 પોતાનાં પાપ અણગમતો હસ્તમેળાપ) બંને હૃદય પર
 આઘાત વેરની વસુલાત.

ટપ્પસો.

બીજો અંક સમાપ્ત.

અંક ૩ બે.

- પ્ર. ૧ લો-પ્રેમનો ધાત થવાથી દુઃખી થતી શશીકળા, ત્યાં સુમતી-ચંદ્રનું આવવું. વીલાસવતીને મારી રજનીકાન્તની મીલકત પચાવી પાડવાના વીચાર. શશીકળાની શીખામણ કલેશને અંતે છુટા પડવું.
- પ્ર. ૨ બે-રાજમહેલ—કાંથડી ઠાકોર જે ચંપા પર ફરહાદ બન્યો છે તેનો ચોખો ચાંપવાનો ઇલાજ, ચંપાનો શૃંગાર તથા ઠાકોર સાહેબની કમખખતી.
- પ્ર. ૩ બે-વીલાસવતીનું મૃત્યુસ્થાન—શશીકળા દ્વારા ખાતમી મળવાથી વીલાસવતીનું થતું ખૂન અટકાવવામાં ઓશીસરનું આવવું પણ સુમતીચંદ્રને વાર થવાથી પોલીસ ઓફીસરે તેની તપાસ માટે જવું બાદ સુમતીચંદ્રનું આવવું. શશીકળાને ધમકાવી વીલાસવતીનું કરેલું ખુન. એક પાપ અનેક પાપ કરાવે છે તે સિદ્ધાંત. કેદી થવું. ટેબલો.
- પ્ર. ૪ થો-રાજમહેલ—સાયો નવાખ આવતાં મીસ્ટર રામદાસનું ટુ બેસી બચ છે બાદ જખરદસ્તીના નવાખનો ઘોટાળો બહેર થાય છે, અંતે સર્વનો ચોગ્ય ફેંસલો થાય છે. અહીંજ ક્રામીક વળુ સમાપ્ત થઈ બચ છે.
- પ્ર. ૫ મો-દેહાંત સ્થળ—તપાસને અંતે સુમતીચંદ્રને ફાંસીની સજા. શશીકળા પાસે સુમતીચંદ્રનો પશ્ચાતાપ, શશીકળાએ પોતાનાં રનેહીને શાન્તિસીંચન. સુમતીચંદ્રને ફાંસી. ઉત્તમ ચરીત્રા શશીકળાએ પોતાના પ્રેમીના મરણ બાદ કરેલો આપઘાત અને રજનીકાન્તના રૂહે બેએલી વેરની વસુલાત સંપૂર્ણ.

પાત્રોની સમજ.

પુરૂષ પાત્રો.

સુમતીચંદ્ર—માધવપુરના એક ધનાઢય ગૃહસ્થનો ઉર્જાછળો પુત્ર.

રજનીકાન્ત—કુંદનપુરનો ધનાઢય જગીરદાર.

ઔદીસર—સુમતીચંદ્રનો જ્ઞાતિબંધુ પોલિસ અમલદાર.

રામદાસ—સુમતીચંદ્રનો સેક્રેટરી.

ચેતન—રામદાસનો ન્હાનો ભાઈ.

કાંથડજી—કુંદનપુર પાસેના ગામડાના ઠાકોરસાહેબ, નવાબનો ખંડીયો.

નવાબ—મશાણાખાદના નવાબ.

સિવાય જડજ, ખેરીસ્ટર, જુગારી, દરખાસીયો, સિપાહીયો વગેરે.

સ્ત્રી પાત્રો.

શશીકળા—ઔદીસરની પુત્રી, સુમતીચંદ્રની માશુક.

વિલાસવતી—રજનીકાન્તની પત્નિ.

ચંપા—રામદાસની સ્ત્રી.

કમળાકુંવરી—કાંથડજીની પુત્રી.

સિવાય દાસીયો, જનડીયો વગેરે.

સ્થળ—કુંદનપુર અને માધવપુર

શ્રી
વેરની વસુદાત.
નાટકનાં ગાયનો.

અંક પહેલો.

મંગળાચરણ.

બાળાઓ—

૧

સ્નેહે વીનવીયે શાન્તિદાતા દેવી શારદા
ટાળો કુબુદ્ધિ આપો શાન્તતા સદા
મયુર વાહિની માત હે મહાંભાયા.....સ્નેહે.
શરણુપાળ હે દયાળ અચળ કૃપા આપજો
છેદી અશાન્તિ અરખી શાન્તિ
શાન્તતા પ્રસારજો.....સ્નેહે.

બાળાઓ...

૨

ગૃહી નીતિનો પંથ કરી ન્યારો કુછંદ
કરો સદ્ગુણ જીવન રસિક સન્નજન એ.....
સુનીતિ આપો સદાયે કુનીતિ કાપો કૃપાયે
નીજ હિત કરીયે.....ગૃહી.

ધન્ય ધન્ય રામ રાજ્ય

અનુકૂળ સર્વ આજ

રનેહે વિધાને પુરણ પ્રસારીયે

વિદ્યા વિશેષ વાધો કુધારો વામો

નીતિનાં મૂળ ભરતખંડ માંહી જામો

સાચો સુધારો સુધાથી ઉત્તમ છે

વાત એ સાચી શીખ શુભ ધરીયે.....શ્રી.

સુમતીચંદ્ર—

૩

છે આજકાલ દુનિયામાં પૈસાવાળાની બહાર

રૂપીયો નહિ જે પાસે તે ગણાય છેજ અમાર

જરનું સગપણ સંસાર સૌ જરના તાબેદાર

પ્રુથામત કરતા સલામો ભરતા હરરોજ આવે હજાર

આય જરનાં સરવે ગાન છે વિત્ત મહા વિદ્વાન....પ્રુથામત.

કંચનીઓ—

૪

મોહનજી મનને હરનારા મીઠી છે તારી આંખડી

ચટક ચાલથી ચીતડું ચોર્યું

કપટ કળાથી કાળજી કોર્યું

વ્યાકુળ અલખેલીને કીધી....મોહનજી.

મોરલીયે મનહર હું મોહી

સાન જ્ઞાન શુદ્ધિ સૌ ખોધ

શાણુ છે તલસાવ ના.....મોહનજી.

રામદાસ, ચેનન, ચંપા— ૫

રામદાસ—કમ હીયર સેન્ડો માથ વાઇફ ધી બેસ્ટ શેકેન્ડ શેકેન્ડ
ઈઝ વેસ્ટવન.....કમ હીયર.

ચેનન—કાળા લેડી સાથે કેવા ભાસે ભાઈ વાહ વાહ

ચંપા—થું ધાંધલ લાવ્યા છો કાં પીને આવ્યા છો
ભુતે લરમાવ્યા છે

રામદાસ—પ્લીઝ સાઇલેન્સ યુ ગોન ગોન.....કમ હીયર.

શશીકલા—

૬

વીલાસી વાલમા લલિત
બાંધને પડી ખચિત
ચતુર ચોરનાર ચિત્ત
હરણ કર્યું ચિત્ત વિત્ત
શાન શુદ્ધિ ખોઈ....વીલાસી.
વીરહ જાળ પાથરી
તેં બાંધ બેડીમાં કરી
મહન માર્ગ પર ધરી
નમેરા કેમ જાઓ ફરી
કરો વિચાર કાંઈ....વીલાસી.
લલના લલચાવી મયા
અળગા કાં કાન્ત થયા
હયાળુ લાવેને દયા
નયન તલપીયાં....વીલાસી.

શશીકળા—

૭

રમણીની રીતી પ્રીત ધરીને ચીત સમજ તું બેની
 કોમળ સ્વરના કુમકુમ અક્ષત અર્પણ સ્નેહ કરીયે
 નાથ સ્વર્ગના સાથ સમજીયે ચણે મસ્તક ધરીયે....રમણી.
 મર્યદાની માળ ધરીને પ્રીતમ પુજા કરીયે
 સદ્વર્તનના શબ્દે બેની આરતીને ઉચરીયે.....રમણી.
 શીયળ સ્તોત્રના નાદ થકી સ્વામી ઇશ્વર આરાધો
 લવજળ અનગળ પાર ઉતરવા સ્વામીની સેવા સાધો....રમણી.

શશીકળા, સુમતીચંદ્ર— ૮

શશીકળા—વાહ વાહરે દીલખર તું દીલ હરનારા
 નટખટ પુરા આપ છે
 સુમતીચંદ્ર—વાહ વાહરે મરમાળાં વચનો તારાં
 શશીકળા—નટખટ પુરા આપ છે
 વાહ શી વાણી
 સુમતીચંદ્ર—વાહ વાહ શાણી.....નટખટ.
 શશીકળા—જાણું ંડાલા પુરા કપટી હું તમને
 સુમતીચંદ્ર—રોકો શાણી કટાણેનાં વચનને....વાહ વાહરે.
 શશીકળા—જાઓ જાઓ ધુતારા
 સુમતીચંદ્ર—વાહ વાહ શાં વચનો તારાં
 શશીકળા—ક્ષમા નહિ થાય
 સુમતીચંદ્ર—શાણી શાને તું રીસાય
 શશીકળા—કેડો મુકોને
 સુમતીચંદ્ર—સ્નેહે મુકોને.....વાહ વાહરે.

શશીકળા—

૯

લગન લાલ તેં લગાડી મઢન જ્યોતને જગાડી
 વીરહ વાંસળી વગાડી કાન્ત કારમી (૨)
 નેહ બાણ સાંધીને દીલડુ ડાલાવ્યું
 અંચળ આ ચિત્ત પ્રેમ ઝુલે ઝુલાવ્યું....લગન.
 જીગર ચાક કીધું મઢન બાણ મારી
 બહાલા વરણાગી વીલાસી વીહારી.....લગન.

ચંપા—

૧૦

હુંતો ફેશનમાં ફરનાર મારા મનને કોઈ મનાવો
 સ્વામી ગયા કેદમાં હાય મારી રાત વીતી ન જાય
 માફ દીલડું બહુ અકળાય
 કોઈ રસીક વીહારી આવો.....હુંતો.
 ભુલી લોળા એ ભરથાર બાધી જુગાર માંહી હાર
 હવે હું વાટ જોઉં ના લગાર દીલમાં વસાવું
 કોઈ દીલદાર....હુંતો.

ચંપા, રામદાસ, ચૈતન— ૧૧

ચાલો ચાલોજ દાસરામ, જઈએ અહીંથી બીજે ગામ
 કરશું સારાં ખુરાં કામ.....ચાલો.
 શેઠ સુમતીનાં પાપ લાગ્યાં મને મારા બાપ
 વેઠયો જેલતણે તાપ.....હવે ચાલો.
 બીજે ગામ જઈ કાઢી કોઈ હાંટલ મહાન
 નાના મોટા ભાઈ કાઢો પાન બીડીની દુકાન
 હું થાઉં શેઠ ને તું થા શેઠાણી....ચાલો.

શશીકળા—

૧૨

વીપરીત વિશ્વનો બહેવાર
 અકળ રચના જગતની છે ના પમાતો પાર....વીપરીત.
 દેખી દીપ પતંગ બળતા મોહમાં મરનાર
 રાગ સુણવા હરણ સહેતા પારખી તલવાર....વીપરીત.
 ભેદથી ભરપુર દુનીયા રચી તેં રચનાર
 સત્યવાદી સીતમ સહેતા પાપીના પોગાર....વીપરીત.

શશીકળા—

૧૩

પ્રેમેથી પ્રેમેથી પ્રીતમને પ્રણામ (૨)
 પ્રેમેથી પ્રણામ મારા અંતર આરામ....પ્રેમેથી.
 અલખેલા આધાર મારા હૈયાના હાર
 સીધાવો ભરથાર કરે સહાય કીરતાર
 હીણભાગી રાધાના કોડીલા ઘનશ્યામ....પ્રેમેથી.

અંક બીજો.

વિલાસવતી તથા દાસીઓ-૧૪

ગરબો.

સખી જઈયે મધુવન વાટે મધુર મોરલી રી વાગી
 બની ખાવરી સુણીને બંસી મદન જ્યોત જાગી
 ભુલી હું મારું લાન સાન ધ્યાન હાં હાં
 મને બંસરીયે ખડાવરી બનાવી (૨).....સખી.

સાખી.

જળ જમુના સ્તંભ્યાં સુણી, બંસીધરની તાન;
 ઘેનું તૃણ લક્ષણ તણ, સુણે મધુરં ગાન.
 હૈયુ હેતે હરે છે જાડુવાળો સખી પ્રેમ વરસાવી
 નેહ મોહને પમાડે શામળીયો સખી રનેહ દર્શાવી
 ન ભાવે ખાનપાન પરવશ બેની બની
 લગન લાલાની લગન લગાડી. હાં હાં.

સાખી.

એક ટળે વ્યાધી અને, વળી મળે વૃજરાજ;
 મહી વેશ્વતાં હરી મળે, એક પંથ દો કાજ....સખી.

વિલાસવતી તથા દાસીઓ—૧૫

દાસીઓ—વાહ કામણુગારી વાહ શુભાની નારી

નાથને નાચ નચાવો

નાથને નાચ નચાવો નવલ નીત્ય નાથને નાચ નચાવો

વાહ જોખન ખુબી ન્યારી

વાહ મુખ ધારા અમૃતની

છલકાઇ જાએ ખ્યારી

છે મનહરણી મૃગનયની

વિલાસવતી—મીથ્યા હાંસી તું તજની

દાસીઓ—શૃંગાર શસ્ત્રોને સજની

વિલાસવતી—કરતાં લવારી શરમા હાંસી તજ તું નાદાન

તજ દે ઠઠ્ઠા ને તોફાન

દાસીઓ—વાહરે વાહ બા લકતાણી

વાહરે વાહ સીતા શાણી

ફળશે આશા એ તારી, બા બોલો—વાહરે વાહ.

રજનીકાન્ત—

૧૬

સાખી.

પૃથ્વી વીશે પરમાર્થને ધરનાર પુરૂષો પાકશે

સતીયો અને સન્મીત્રનો શુભ ધર્મ મનમાં રાખશે

નીજ ધર્મમાં વતી વીવેકે સત્યવાણી લાખશે

ત્યારેજશે દુઃખ બ્રાન્તી ને સુખશાંતીનાં ફળ ચાખશે

નીતિ ન્યાય ઉર ધારો સંસારી નર નારી
 સુનીતિ ખારી કુનીતિ ટાળી પામી શાન્તિ સુખધારી-નીતિ.
 આત્મબળ અધીક ઉપકાર અંતર વિષે
 સુદૃઢ અનુરાગ નીજ ઈષ્ટ પ્રતી પાળજો (૨)
 પાર્થ પુરુષાર્થ ધરી ભાર્તજન આર્ત હરી
 આ શીખ ઉરમાં ઉતારો.....નીતિ.

વિલાસવતી—

૧૭

પરદેશી મેમાન હર્યું મમ અંતર મેહ તું ચાતક હું થઈ ગઈ
 મોહન મંત્ર વાણંત્ર સમા સ્વર ઉપર હુંતો દીવાની થઈ
 વીલાસી વિદેશી પ્રવાસી નીહાળતાં કામશરે હું વીંધાઈ ગઈ
 ચંદ્રવદનના દર્શનથી આ કુમુદીની પુર્ણ વીકાસી રહી
 બે દરદી અનબલ મનહર મોહ પામી થઈ હું દરદી
 પાણીનો જંતુ તું ક્યાંથી પીછાણુશે ગ્રીષ્મ રૂતુ તપતી
 ગરદી—પરદેશી.

વિલાસવતી, સુમતીચંદ્ર— ૧૮

વિલાસવતી—પ્રીય પ્રીતમ અંતર રહેજો શ્યામ

સુંદર વર શામળીયા

અલબેલીને ઉર ધરજો રાજ

પ્રીતમ વર પાતળીયા.

સુમતીચંદ્ર—રસભર વેલી છે અલબેલી આનંદ કેલી કીધી

આજ—સુંદર.

વિલાસવતી—અંતર વસીયા છે રંગ રસીયા

વસીયા મારા મનમાં રાજ—સુંદર.

વિલાસવતી—

૧૯

પ્રેમની કીંમત (૨) કોઈ વીરલા જગમાં બાણે
 રસબસ હૃદયે (૨) તેને પ્રેમીયોજ પિછાણે
 પ્રેમને કાજે જોગી થાતા જોગી લોગીયો ખનીજાતા
 પ્રેમ માર્ગમાં ખત્તા ખાતા છતાં પ્રેમ મન આણે—પ્રેમની
 કોઈ પ્રેમ માટે મરી જાતા કોઈ પ્રેમ પાળી વખણાતા
 રાય રંક તેના ગુણ ગાતા પ્રેમ સ્વર્ગ પરમાણે—પ્રેમની.

સરશીકળા—

૨૦

પીયુ તમ પાસે હું આવી અખળા નહોં સંતાપો
 તમ મહોખત જે ચી લાવી દાસી કરીને સ્થાપો
 પડી પાસમાં હું તમ જ્યારે રે.....અજાની.
 શું કોલ આપ્યો છે ંડાલા, તે યાદ લક્ષને આપો....પીયુ.

વિલાસવતી તથા સુમતીચંદ્ર—૨૧

વિલાસ૦—રમાડું રંગમાં રસીયા સુમતી સ્નેહી મમ ઉર વસીયા
 હાં રંગમાં રસીયા.

સુમતિ૦—શાણી સલુણી સ્નેહખંધને તેં મને સપડાવીયો
 પ્રેમ મદીરા પાઈ દીવાનો તેંજ મને ખનાવીયો

વિલાસ૦—સુંદર સુરતથી પ્રીય ખ્યારા, મોહ મને ઉપજાવીયો
 હાં રંગમાં રસીયા.

ચાલો ચતુર ફરવાને જઇયે
 મોજ હવે મનગમતી લઇયે
 નાથને મારીને સુખીયાં થઇયે.....રમાડું.

કમળા—

૨૨

અરે વાહરે વાહ હું મહાર જાળા, ચોવનની જવાળામાં
 સપડાણી રાજકુંવરને ભાળી
 મન પીટયું પરવશ પડયું છે થવા ચ્હાય છે રાણી
 રાજકુંવરને વરતાં લાખો રાણી ભરશે પાણી
 આપ પતિ એ અયોધ્યાવાસી
 કૃષ્ણ સમો કામણગારો
 નવ જુવાન એ છે બહાલો.....અરે વાહરે.

કમળા, ચેતન—

૨૩

ચેતન—હાંહારે મેરી મેંના મધુરી જોલો જોલો
 હાંહારે તુંમારો ઘુંઘટકો પડદો જોલો
 કમળા—હટો જાઓ ખસો હદ છોડી શું હસો
 જેમ વઢે છે ગોલી ગોલો.....હાંહારે.
 ચેતન—લેટવા હમકો થયો છે ભાવ
 રાજકી છોકરી રહેમ તું લાવ
 કમળા—ભલે ત્યારે ભેટી મુખીયા થાવ
 જેમ લડે છે હોલી હોલો.....હાંહારે.

હાસીયો, રામદાસ, { ૨૪
 ચંપક, ચેતન, ઠાકોર— }

હાસીઓ—આનંદનો સાગર આજે ઉલટયો, વાહ વાહ રઢીયાળા
 ચેતન—કૃષ્ણ ને કુખળ કેરૂં જોડલું લલના ને લાલા

અંપા—રક્ષા તું કરજે માતા કાળકા કાં અદલા તાલા—આનંદ.
 ઠાકેર—બેવાઇએ મળ્યા મોટા રાજના વાહ વાહજી વાહ વાહ
 રામદાસ—આતે વીવાહ કે થાશે ખારમું ઘોટાળા ઝાલા.

રજનીકાન્ત—

૨૫

કરું મુજ વેરની વસુકાત ઝટપટ વિશ્વમાં વિખ્યાત
 પ્રગટ કરું ગુપ્ત સઘળી વાત ત્યારે મુજને થશે નીરાંત
 ઉરમાં લડકતી આગ આંખોમાં રકતનો ભાગ
 શીક્ષા આપી કરું ઝટ શાન્ત
 તો હું ખરો રજનીકાન્ત
 નહિ તો ધીમ્લ મુજ પીતુ માત....કરું હું.

રજનીકાન્ત—

૨૬

સાખી.

નારી સારી નવ ગણે, નારી નર્કની ખાણ;
 નારીના વિશ્વાસથી, નિશ્ચે ખોશો પ્રાણ.
 નારી નાગણી કુળ કાપણી નહિ આપણી થશે સાપણી
 નારી નાગણી.
 નરને નચાવે ભારી
 નયનની કટારી મારી, આજે મારી કાત્રે તમારી રમે જારી
 ન્યારી કુદ્દા કોઇની નહિ થનારી ભુખી વાઘણી—નારી.

અંક ત્રીજો.

શશીકલા—

૨૭

ભવ તરવું કરી ભજન સાર ભવ તરવું
 શિવ શિવ શિવ નામ ઉચરવું—કરી.
 નેહ ગંદા દેહનો તજ સ્નેહ તું સંસારમાં
 પવને ચડેલી વાદળી વણસી જશે પલવારમાં—ભવ.
 મૃગ નીર છે સંસાર આ મન હું સ ભક્તિ ધાર તું
 કર ધાર તું કીરતારનો લે મોક્ષનો આધાર તું—ભવ.

સુમતી, શશીકલા— ૨૮

સુમતી—થયું બદનામ જગમાં તમામ દીવ ધરી હામ
 વિલાસવતીનું હું જઈ કાઢું કામ—થયું.

શશીકલા—પાપી લગાર મન ડર પ્રભુ તણે ધાર
 હાથે કરાને તું શાને થાય છે ખુવાર આમ
 ક્ષણિક સુખોને માટે શાને કાળાં આવાં કામ કરે
 સુમતી—સુખ ભોગવવા મોટા મોટા ગોટાળા કરતાજ ફરે—થયું.

ઠાકોર, ચંપા— ૨૯

ઠાકોર—આવો આવો લટકાળી મારી નાર
 દુઝા ઠાકોરને બનાવો દીલદાર
 ચંપા—જાઓ જાઓ શરમાઓ નહિ લગાર
 કોઈ જોઈ જાય તો ફોંજેતી અપાર

ઠાકોર—આવ ઝહાલી નહિ કોઇ આવે

ચંપા—શું કરું મને શરમ સતાવે

ઠાકોર—હું છું લાલો લહેરી વરવહુ પરણુશું રે કાઠી હાથીની અસ્વારી

ચંપા—પરણ્યા પહેલાં રે પીટયો કેવી કરે તૈયારી

ઠાકોર—ગોખે બેસી ગીતો ગાશું હીચાળે હીચાળા ખાશું

વાહ ખ્યારી વાહ

ચંપા—ડાળા જેવો રે માંડું મોઢું જોઈ મરે છે

ઠાકોર—તારી વાંહો વાહ કરે છે (૨)

ચંપા—કેવા પલીત ચાળા કરે છે

ઠાકોર—વાહ ખ્યારી વાહ..... આવો.

ચેતન, કમળા—

૩૦

કમળા—હું તો મારા જાપુ વિના ગલરાઉ હવે ક્યારે હું જાઉં

ચેતન—શોધી લાવું દીનજનન

કમળા—વાહ વાહ રે શાહજાદા

ચેતન—નાના છે હરામજાદા

કમળા—પુરા છે મારા પ્રેમી રે પાતળીયા (૪)

ચેતન—વાહવા નવેલી નાર.....હું તો.

વિલાસવતી—

૩૧

અહો પૂરી પાપણી છું નાર પ્રભુ ઉદ્ધારો

નથી હવે આ જીવનમાં સાર હરી ઉદ્ધારો

હીરો ભરથાર હાય (૨) હાથથી ગુમાવ્યો

અરેરે આ દેહ મારો મેં જાણીને અલડાવ્યો—અહો.

કમળા, ચેતન—

૩૨

કમળા—આવો અલ્લખેલા યાર ભીખારી ભરથાર

રાજી રાખુ હમેશાં ગણી હૈયાના હાર

ચેતન—બહાલી તારા વેણુ થકી હું રાજી રાજી દીલમાં થાઉં

ગોરા ગોરા ગાલ ઉપર હું ગુણીયત્ત ગોરી ગોથાં ખાઉં

કમળા—ચાલો મોટરમાં બેસી લઇયે બાગની બહાર

અખૂટ કૌવત આપનારી આતંકનિગ્રહ ગોળીઓ. તદન વનસ્પતિની

આ ગોળીઓ સ્ત્રી પુરૂષો એ બન્નેને એક સરખી ઉપયોગી, અતિ પૌષ્ટિક, પુરૂષત્વ આપનાર, લોહીની શુદ્ધિ કરનાર, ધાતુ દ્વાષેને મટાડનાર અને નિર્બળ માણસને બળવાન કરનાર ઘણીજ ઉત્તમ દવા છે. કીંમત ગોળી ૩૨ બત્રીસની ડબી ૧ નો રૂપીયો એક.

વૈદ્ય શાસ્ત્રી મણીશંકર ગોવિંદજી.

આતંકનિગ્રહ ઔષધાલય.

હુંડ ઓફીસ.....જામનગર.....કાઠીયાવાડ.
 બ્રેન્ચ નંબર ૧.....મુંબઈ.....કાલખાદેવી રોડ.
 બ્રેન્ચ નંબર ૨.....કલકત્તા.....હેરિસન રોડ.
 બ્રેન્ચ નંબર ૩.....પુના.....બુધવાર પેઠ.

રોગી અને નિરોગી બંનેને લેવા લાયક
તદન વનસ્પતિની.

પુરુષો તથા સ્ત્રીઓ માટે એક સરખી ઉપયોગી
આતંકનિગ્રહ ગોળીઓ.

આ અભયળ જેવી દવા વિર્યની વૃદ્ધિ કરે છે. ખરેખરે
પુરુષત્વ આપે છે, લોહી સુધારી કંતિમાં વધારો કરે છે,
સ્ત્રીઓનાં ગર્ભાશય સુધારી ગર્ભનું પોષણ કરે છે, અજીર્ણનો
નાશ કરી જઠરાગ્નિ પ્રદિપ્ત કરે છે. શરીરમાં અતિશય બળ આપે
છે, દસ્ત સાફ લાવી શરીરને સ્વસ્થ રાખે છે, સ્વપ્નામાં તથા
પેસાબમાં ધાતુનું જવું, પ્રમેહ, પ્રદર, આંખની નબળાઈ, ચકરી,
કળતર, નબળાઈ, હિસ્ટીરીયા, માથાનું દરદ તથા પેસાબનું
વારંવાર થવું વગેરે દરદો નાશ કરવામાં એ ગોળીઓ હરીફાઈ
વગરનો રામબાણ ઇલાજ સિદ્ધ થએલ છે.

વૈદ્ય શાસ્ત્રી મણીશંકર ગોવિંદજી.

આતંકનિગ્રહ આપધાલય—કાલબાહેવી રોડ, મુંબાઈ.

કે જમનાદાસની કુંપની.

ફીટસન, કંટ્રી લેમ્પો તથા ઇલેક્ટ્રીકને લગતો સર્વ સામાન
પરફ્યુમરી, સીગારેટસ તથા ફીસ્ટીની દરેક જાતની ટોપીઓ
વિગેરે છુટક તથા જથાબંધ વેચનાર.

કે. ૧૭૧ કાલબાહેવી રોડ—મુંબાઈ.

બાહેર ખખર.

નીચે લખેલા ઓપેરા કંપનીમાંથી રોકડી કીંમતે મળશે.

જગતસિંહ	...નાટકના ઓપેરા...	...૦-૨-૦
શૈલખાળા	...નાટકના ઓપેરા...	...૬-૨-૦
વિદ્યાપ્રતાપ	...નાટકના ઓપેરા...	...૬-૨-૦
ધન્દુમતી	...નાટકના ઓપેરા...	...૬-૨-૦
રમણસુંદરી	...નાટકના ઓપેરા...	...૦-૨-૦
સંસારી સાવિત્રી	...નાટકના ઓપેરા...	...૦-૨-૦
સીતા સ્વયંવર	...નાટકના ઓપેરા...	...૬-૨-૦
પ્રેમની પુતળી.	...નાટકના ઓપેરા...	...૬-૨-૦
કામાંધનાં કાવત્રાં	...નાટકના ઓપેરા...	...૦-૨-૦
સુશીલ સુંદરી	...નાટકના ઓપેરા...	...૬-૨-૦
દારા ઔરંગઝેબ	.. નાટકના ઓપેરા...	...૬-૨-૬
કળિયુગની સતી	...નાટકના ઓપેરા...	.. ૦-૨-૦
નરસિંહ મહેતો	...નાટકના ઓપેરા...	...૦-૨-૦
મીરાંઆઇ.	...નાટકના ઓપેરા...	...૬-૨-૦
ધ્રુવકુમાર.	...નાટકના ઓપેરા...	...૦-૨-૦
ગો.પીયંદ	...નાટકના ઓપેરા...	...૦-૨-૦
ભક્તરાજ પીપાળ	...નાટકના ઓપેરા...	...૦-૨-૦
સૂર-શ્યામ	...નાટકના ઓપેરા...	...૦-૨-૦
રાધા પ્રેમભક્તિ	.. નાટકના ઓપેરા...	...૦-૨-૦

નરસિંહ મહેતો, મીરાંઆઇ, ગોપીયંદ, ભક્તરાજ પીપાળ, ધ્રુવકુમાર, સૂરશ્યામ તથા રાધા પ્રેમભક્તિ નાટકની ભાષણ સહિત મોટી છોકા આઠ આનાની કીંમતે કંપનીમાંથી ડાહપણ વખતે મળી શકશે.

અન્ય કતારી.

